

شناسایی اختلالات رفتاری در گربه های ارجاعی به کلینیک های دامپزشکی شهر اراک

سید مرتضی رزاقی منش^{۱*}، حمید علیدوستی^۲، ملینا دقیقیان^۳

- ۱- گروه دامپزشکی، دانشکده کشاورزی و دامپزشکی، واحد شوشتر، دانشگاه آزاد اسلامی، شوشتر، ایران
 ۲- دانش آموخته دکترای حرفه ای دامپزشکی، دانشکده دامپزشکی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شهرکرد، شهرکرد، ایران
 ۳- دانشجوی دکترای حرفه ای دامپزشکی، دانشکده دامپزشکی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شوشتر، شوشتر، ایران

*نویسنده مسئول: Morteza_vet@yahoo.com

چکیده

اختلالات رفتاری در گربه ها عمدتاً باعث می شوند که این حیوانات که از لحاظ جسمی در سلامت کامل بسر می برند، رها شده یا به درخواست صاحب خود کشته شوند. با وجود اهمیت فراوان این اختلالات و پیشرفت تحقیقات در این زمینه در سایر کشورها، هنوز در مراکز تشخیص درمان در ایران جایگاهی ندارند. شناسایی انواع این اختلالات و حل آنها، می تواند بر کیفیت زندگی حیوان و همچنین صاحب آن تاثیر بسزایی داشته باشد. هدف از این مطالعه شناسایی اختلالات رفتاری در گربه های ارجاعی به کلینیک های دامپزشکی شهرستان اراک می باشد. اطلاعات مورد نیاز از طریق تکمیل ۱۴۰ پرسشنامه به صورت مصاحبه چهره به چهره با صاحبان حیوان جمع آوری گردید. رابطه بین متغیرهای مستقل مانند سن، جنس، نژاد، وضعیت تولید مثلی، وجود چند گربه در خانه با شیوع برخی اختلالات رفتاری مورد بررسی قرار گرفت. یافته های مطالعه ما نشان داد که بیشترین اختلال رفتاری در گربه های مورد مطالعه به ترتیب شامل دفع نابجای ادرار، پرخاشگری، دفع نابجای مدفوع، چنگ انداختن خرابکارانه، فعالیت بیش از حد، اضطراب ناشی از تنهایی، ترس از سر و صدا، رفتارهای وسواسی و ترس از سایر حیوانات و مردم بود. اختلال رفتاری در گربه ها شایع می باشد و باید در گربه هایی با ریسک بالاتر غربالگری موثری در جهت شناسایی اختلال رفتاری انجام داد تا با تشخیص زودهنگام بتوان از بروز موارد پیشرفته جلوگیری کرد و سبب افزایش کیفیت زندگی گربه و صاحبان گربه شد.

واژگان کلیدی: اختلالات رفتاری، گربه، اراک

مقدمه

برخی از محققان بر این باورند که داشتن حیوان خانگی می تواند اثرات مثبت فراوانی بر سلامت جسمی و روانی داشته باشد. محققان نشان داده اند که رابطه با حیوانات خانگی می تواند در مواجهه با مشکلات عاطفی شدید سودمند باشد. همچنین مطالعات دیگری نشان داده است که افرادی که حیوان خانگی دارند از مراجعات پزشکی کمتر و سلامت هیجانی بیشتری برخوردارند. در سالهای اخیر در کشور ما نیز نگهداری از حیوانات خانگی نظیر گربه رواج یافته است که علاوه بر مزایایی که دارد با مشکلات گوناگونی همراه بوده است. یکی از این مشکلات اختلالات رفتاری است که حیوانات از خود نشان میدهند که در نهایت ممکن است منجر به رها شدن و یا مرگ حیوانات خانگی زیادی شود. در سالهای اخیر در سراسر دنیا رابطه ی گربه ها با انسان ها به شکل قابل توجهی تغییر یافته است و امروزه در بسیاری از کشورها افراد بیشتری گربه را به عنوان حیوان خانگی به سگ ها ترجیح می دهند. شاید یکی از آشکارترین دلایل این مسئله افزایش ساعات کار و بیرون بودن صاحبان از منزل و کاهش اوقات فراغت آنها باشد زیرا گربه ها با این شکل از زندگی مدرن به خوبی خود را سازگار کرده اند. گربه ها رفتارهایی دارند که ممکن است مورد پسند انسان باشد و یا نباشد که بعنوان رفتارهای طبیعی گربه تلقی می شود. عدم شناخت صحیح رفتار طبیعی گربه ها توسط افراد باعث شده است تا رفتارهایی که کاملاً طبیعی اند بعنوان مشکل قلمداد شده و با برخورد نادرست این مشکلات

تشدید شوند. لذا یک مرور گذرا بر رفتارهای طبیعی گربه (بویژه آنهایی که مشکل سازند) صورت خواهد گرفت. باید توجه داشت که مشکلات رفتاری در همه موارد در خصوصیات اخلاقی حیوان ریشه ندارد و گاه این معضلات به علت بیماری هایی است که گربه از آن رنج می برد. بدون شک تمایز بین علل مختلف این رفتارهای مخرب تنها پس از معاینات بالینی تکمیلی توسط دامپزشک انجام می شود. چنانچه علت ناهنجاری های رفتاری عدم سلامت حیوان باشد، این امر به راحتی با درمان هایی که توسط متخصصین دامپزشکی انجام می شود قابل حل است ولی چنانچه دلیل این ناملایمات چیزی غیر از مشکلات سلامتی حیوان باشد، باید منشا آن را در ارتباط نادرست بین حیوان و صاحبان خود جستجو کرد. تحقیقات انجام شده در انجمن مشاوران رفتار حیوانات خانگی از ۲۰۰۰ مورد مراجعه به علت مشکلات رفتاری گربه ها، رفتارهای تهاجمی بین آنها (شامل تهاجم برای قلمرو، تهاجم های ارتباطی در منزل)، علامت گذاری (ادرار، مدفوع و چنگ زدن)، تربیت ناپذیری شامل عدم استفاده از توالت و تربیت ناصحیح و رفتارهای پرخاشگرانه نسبت به مردم (ناشی از ترس، به علت غذای نامناسب) بیشترین موارد در بین گربه های اهلی را به خود اختصاص می دهد. بنابراین با توجه به اینکه تاکنون هیچ بررسی از میزان شیوع مشکلات رفتاری در بین حیوانات خانگی (گربه) شهرستان اراک صورت نگرفته است، انجام آن به منظور دستیابی به یک پیش آگهی و نیز کنترل آن در صورت وجود ضروری به نظر می رسد.

نمونه مورد مطالعه

حیوانات مورد بررسی در این مطالعه، گربه هایی صاحب دار هستند. از تمام مراجعین و صاحبان گربه هایی که به منظور انجام امور پیشگیرانه، واکسیناسیون و یا درمان مشکلات رفتاری حیوانات خود به کلینیک ها مراجعه نموده بودند، دعوت گردید تا پرسشنامه ای در خصوص مشاهدات خود از رفتار حیواناتشان را تکمیل نمایند.

حجم نمونه

در این مطالعه، با توجه به گزارش سایر محققان در زمینه شیوع مشکلات رفتاری در گربه سانان، با در نظر گرفتن فراوانی به میزان ۱۰ درصد، حجم نمونه ها با استفاده از فرمول ۱۴۰ مورد مشخص گردید.

روش انجام تحقیق

بررسی حاضر که از نوع توصیفی غیر مداخله ای به صورت گذشته نگر و مقطعی در کلینیک های شهرستان اراک انجام شد. حیوانات مورد بررسی در این مطالعه، گربه هایی صاحب دار بودند. از تمام مراجعین و صاحبان گربه هایی که به منظور انجام امور پیشگیرانه، واکسیناسیون و یا درمان مشکلات رفتاری حیوانات خود به کلینیک ها مراجعه نموده بودند، دعوت گردید تا پرسشنامه ای در خصوص مشاهدات خود از رفتار حیواناتشان را تکمیل نمایند. پرسشنامه معتبر این مطالعه از اورآل اقتباس گردیده است. مصاحبه چهره به چهره شامل تکمیل تاریخچه ای کامل در مورد مشخصات ظاهری و اطلاعاتی راجع به محل نگهداری، نحوه تربیت،

سابقه دارو درمانی و رفتارهای اجتماعی و اختلالات رفتاری حیوان می باشد. همچنین پرسشنامه مذکور دارای سؤالاتی راجع به سن، جنس، نژاد، وضعیت تولید مثل، گربه های موجود در خانه نیز می باشد.

به منظور بررسی سن گربه ها سه زیر گروه در نظر گرفته شده که عبارتند از: گربه های بین ۵-۱۲ ماه (جوان)، بین ۱-۵ سال (بالغ) و بیشتر از ۵ سال (سالخورده). وضعیت تولید مثلی گربه ها نیز به سه زیر گروه تقسیم گردید که عبارتند از: جفت گیری کرده، جفت گیری نکرده و عقیم شده. تمام گربه هایی که به این مطالعه وارد شدند، ابتدا توسط یک دامپزشک با تجربه، به لحاظ فیزیکی معاینه گردیدند. پرسشنامه مورد استفاده در این مطالعه شامل ۹ گروه پرسش به همراه اطلاعاتی راجع به صاحب حیوان خانگی، حیوان خانگی و دامپزشک حیوان خانگی می باشد. در پرسش های گروه اول که شامل ۲۴ سؤال می باشد، اطلاعاتی در مورد محیط زندگی حیوان خانگی و ارتباط اعضای خانواده با آن کسب می شود. سؤالات این قسمت به صورت سؤالات باز مطرح شده است. سؤالات باز سؤالاتی هستند که احتمالاً پاسخی طولانی را در پی خواهند داشت. مزایای استفاده از این نوع سؤالات عبارتند از: مصاحبه شونده را به فکر و بروز عکس العمل وای می دارند و بازگو کننده عقاید و احساسات مصاحبه شونده هستند. در پرسش های گروه دوم که شامل ۴۶ سؤال می باشد، اطلاعاتی در خصوص سوابق ضد انگل، واکسیناسیون، بیماری های حیوان خانگی، در صورت امکان اطلاعاتی در مورد صاحب یا صاحبان قبلی حیوان خانگی، کسب می گردد. پرسش

پرسش های گروه هفتم مربوط به رفتارهای اضطرابی و ترس در حیوانات ارجاعی می باشد. پرسش های این بخش که به صورت سؤالات بسته طراحی شده اند، به بررسی انواع ترس (ترس از تنهایی، ترس از سایر حیوانات و مردم و ترس از صداهای بلند و ناگهانی) و شدت آن می پردازند. پرسش های گروه هشتم به ارزیابی رفتار گربه های سالخورده (۵ سال و بالاتر) می پردازد. در این قسمت وضعیت حرکتی، اشتها، وضعیت دفعی و کنترل ادرار و مدفوع، وضعیت بینایی، شنوایی، میزان بازی کردن، تعامل با انسان، تعامل با سایر حیوانات و تغییر در شکل خواب و بیداری مورد بررسی قرار گرفت.

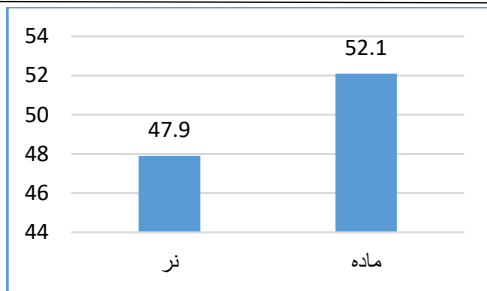
نتایج

تحلیل های توصیفی

هدف علم آمار، استنتاجات از تعداد زیادی مشاهدات است که از جامعه به دست می آید، بنابراین اولین سوالی که به ذهن هر پژوهشگری می رسد این است که آیا می توان این مجموعه بزرگ از مقادیر را توصیف کرد و چگونه می توان مشاهدات زیادی جامعه را در یک چارچوب مشخص سازماندهی نمود. (آذر و مومنی، ۱۳۸۱، ۶۴ در این تجزیه و تحلیل محقق داده های جمعیت شناختی جمع آوری شده از نمونه را با استفاده از ابزارهای تجزیه و تحلیل توصیفی مناسب بررسی کرده است. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل به صورت زیر می باشد:

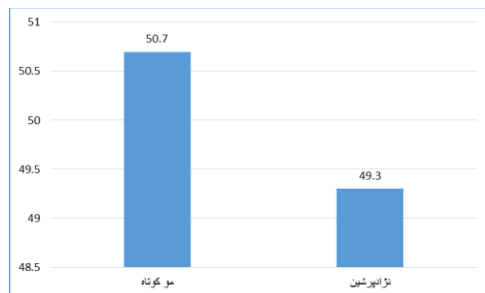
مطالعه حاضر با هدف شناسایی اختلالات رفتاری در گربه های ارجاعی به کلینیک های دامپزشکی شهرستان اراک

های این گروه به صورت سؤالات باز مطرح شده است. پرسش های گروه سوم مربوط به شکایت های صاحب حیوان از حیوان خانگی اش می باشد. در پرسش های این گروه ابتدا با سؤالات باز اختلال رفتاری حیوان خانگی مشخص گردیده و سپس با استفاده از سؤالات بسته، بررسی شدت اختلال رفتاری و محرک هایی که موجب بروز اختلال رفتاری می شوند، صورت گرفت. دو تعریف در مورد سؤالات بسته وجود دارد که عبارتند از: یک سؤال بسته می تواند با یک کلمه یا یک جمله کوتاه پاسخ داده شود و یا یک سؤال بسته می تواند با بلی یا خیر پاسخ داده شود. مزایای استفاده از سؤالات بسته عبارتند از: بازگو کننده حقایق هستند، پاسخ به آنها سریع می باشد، پاسخ به آنها آسان می باشد و امکان کنترل مصاحبه توسط مصاحبه کننده بیشتر است. پرسش های گروه چهارم مربوط به رفتارهای دفعی حیوان می باشد. در این قسمت با طرح ۲۱ سؤال باز، وجود مشکل دفع ادرار و مدفوع در محل نابجا از نظر صاحب حیوان و شدت آن مورد بررسی قرار گرفت. پرسش های گروه پنجم مربوط به رفتارهای پرخاشگرانه در گربه ها می باشد. در این قسمت با طرح سؤالات بسته سعی شده است انواع پرخاشگری در گربه های ارجاعی و محرک ها و دلایل به وجود آورنده آن مورد بررسی قرار گیرد. پرسش های گروه ششم مربوط به بررسی رفتارهای تکراری و وسواس در گربه ها می باشد. در این بخش سعی شده است با طرح ۱۹ سؤال بسته به شناسایی نوع رفتار وسواسی (شامل تیمار کردن، رفتارهای توهمی، رفتارهای تحلیل برنده، اختلالات حرکتی و سر و صدا کردن) و شدت آن پرداخته شود.

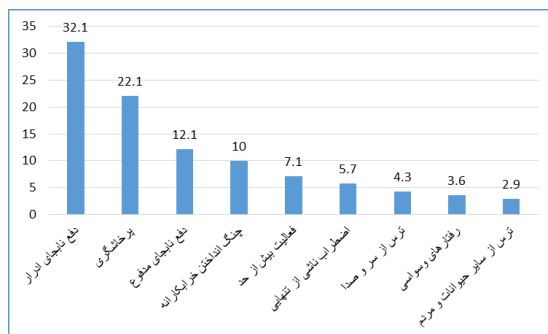

نمودار ۲- توزیع جنسیت گربه های مورد مطالعه

اطلاعات نمودار پایین نشان می دهد که بیشتر درصد نژاد گربه های مورد مطالعه ۵۰.۷٪ نژاد کوتاه مو بوده و کمترین درصد ۴۹.۳٪ نیز دارای نژاد پرشین بوده اند.

نمودار ۳- توزیع نوع نژاد گربه های مورد مطالعه

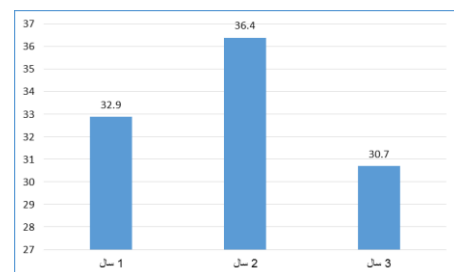
نمودار ۴- فراوانی اختلالات رفتاری در گربه های مورد

مطالعه

اطلاعات نمودار بالا نشان می دهد که بیشتر درصد گربه های مورد مطالعه ۳۲.۱٪ دارای اختلال دفع نابجای ادرار

انجام شده است. در این مطالعه ۱۴۰ گربه مورد بررسی قرار گرفتند. اطلاعات جدول ۱ نشان می دهد که بیشتر درصد گربه های مورد مطالعه ۳۶.۴٪ در گروه سنی ۲ سال قرار داشته و کمترین درصد ۳۰.۷٪ نیز در گروه سنی ۳ سال قرار داشته اند. از ۱۴۰ گربه مورد مطالعه، ۶۷ مورد (۴۷/۹٪) دارای جنسیت نر و ۷۳ مورد گربه (۵۲/۱٪) دارای جنسیت ماده بودند. همچنین مشخص شد که ۷۱ گربه (۵۰/۷٪) دارای نژاد موکوتاه و ۶۹ گربه (۴۹/۳٪) دارای نژاد پرشین بودند. نتایج حاصل از مطالعه حاضر در زیر آورده شده است.

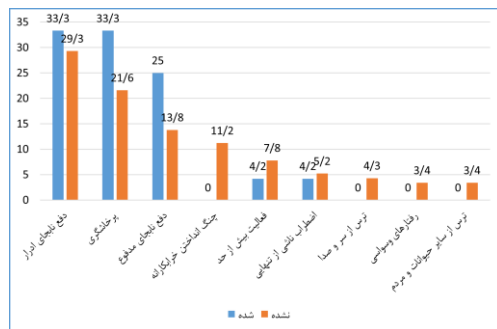
اطلاعات نمودار پایین نشان می دهد که بیشتر درصد گربه های مورد مطالعه ۳۶.۴٪ در گروه سنی ۲ سال قرار داشته و کمترین درصد ۳۰.۷٪ نیز در گروه سنی ۳ سال قرار داشته اند.

نمودار ۱- فراوانی سن در گربه های مورد مطالعه

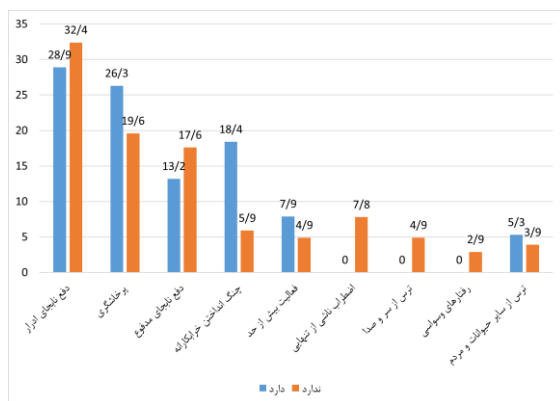
اطلاعات نمودار پایین نشان می دهد که بیشتر درصد گربه های مورد مطالعه ۵۲.۱٪ جنسیت ماده داشته و کمترین درصد ۴۷.۹٪ نیز دارای جنسیت ماده بوده اند.

شدن یا عقیم نشدن تفاوت آماری معناداری نداشت
($P>0.05$).

نمودار ۷- فراوانی انواع اختلالات رفتاری در گربه های مورد مطالعه بر اساس عقیم شدن

همان طور که در نمودار پایین مشاهده میشود، فراوانی
انواع اختلالات رفتاری در گربه های مورد مطالعه بر اساس
اساس وجود گربه دیگر در خانه تفاوت آماری معناداری
نداشت ($P>0.05$).

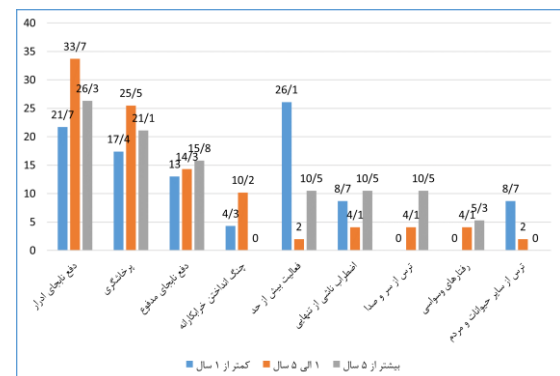
نمودار ۸- فراوانی انواع اختلالات رفتاری در گربه های مورد مطالعه بر اساس وجود گربه دیگر در خانه

بحث

مطالعه حاضر با هدف شناسایی اختلالات رفتاری در گربه
های ارجاعی به کلینیک های دامپزشکی شهرستان اراک
انجام شده است. در این مطالعه ۱۴۰ گربه مورد بررسی قرار

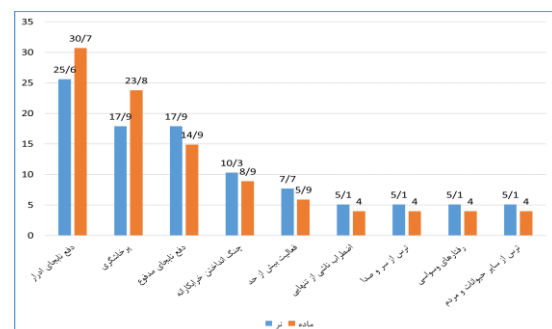
بوده و کمترین درصد ۲.۹٪ نیز دارای اختلال ترس از سایر
حیوانات و مردم بوده اند.

همان طور که در نمودار پایین مشاهده می شود، فراوانی
انواع اختلالات رفتاری در گربه های مورد مطالعه بر اساس
گروه سنی تفاوت آماری معناداری داشت ($P<0.05$).

نمودار ۵- فراوانی انواع اختلالات رفتاری در گربه های مورد مطالعه بر اساس سن

همان طور که در نمودار پایین مشاهده میشود، فراوانی انواع
اختلالات رفتاری در گربه های مورد مطالعه بر اساس جنس
تفاوت آماری معناداری نداشت ($P>0.05$).

نمودار ۶- فراوانی انواع اختلالات رفتاری در گربه های مورد مطالعه بر اساس جنسیت

همان طور که در نمودار پایین مشاهده میشود، فراوانی انواع
اختلالات رفتاری در گربه های مورد مطالعه بر اساس عقم

گرفتند. بیشترین درصد گربه های مورد مطالعه ۳۶.۴٪ در گروه سنی ۲ سال و کمترین درصد ۳۰.۷٪ نیز در گروه سنی ۳ سال قرار داشتند. همچنین از ۱۴۰ گربه مورد مطالعه، ۶۷ مورد (۴۷/۹٪) دارای جنسیت نر و ۷۳ گربه (۵۲/۱٪) دارای جنسیت ماده بودند. همچنین مشخص شد که ۷۱ گربه (۵۰/۷٪) دارای نژاد موکوتاه و ۶۹ گربه (۴۹/۳٪) دارای نژاد پرشین بودند. از ۱۴۰ گربه مورد مطالعه، ۲۴ گربه (۱۷/۴٪) عقیم شده بودند و ۳۸ مورد (۲۷/۱۴٪) در خانه همراه با گربه دیگری نگه داری می شدند. بیشترین اختلال رفتاری در گربه های مورد مطالعه به ترتیب شامل دفع نابجای ادرار (۳۲/۱٪)، پرخاشگری (۲۲/۱٪)، دفع نابجای مدفوع (۱۲/۱٪)، چنگ انداختن خرابکارانه (۱۰٪)، فعالیت بیش از حد (۷/۱٪)، اضطراب ناشی از تنهایی (۵/۷٪)، ترس از سر و صدا (۴/۳٪)، رفتارهای وسواسی (۳/۶٪) و ترس از سایر حیوانات و مردم (۲/۹٪) بود. فراوانی انواع اختلالات رفتاری در گربه های مورد مطالعه بر اساس سن دارای تفاوت آماری معناداری بود. در حالیکه فراوانی اختلالات رفتاری بر اساس نژاد از لحاظ آماری معنادار نبود. اما مشخص شد که فراوانی دفع نابجای ادرار و پرخاشگری در گربه های نر بیشتر از گربه های ماده بود اما این اختلافات از لحاظ آماری معنادار نبود. و همچنین فراوانی دفع نابجای ادرار (۳۳/۳٪ در مقابل ۲۹/۳٪)، پرخاشگری (۳۳/۳٪ در مقابل ۲۱/۶٪) و دفع نابجای مدفوع (۲۵٪ در مقابل ۱۳/۸٪) در گربه های عقیم شده بیشتر از گربه های عقیم نشده بود هرچند که این اختلافات از لحاظ آماری

معنادار نبود. و در نهایت مشخص شد که فراوانی پرخاشگری (۲۶/۳٪ در مقابل ۱۹/۶٪)، چنگ انداختن خرابکارانه (۵/۹٪ در مقابل ۱۸/۴٪)، فعالیت بیش از ۲/۹٪ در مقابل ۷/۹٪) و ترس از حیوانات و مردم (۳/۹٪ در مقابل ۵/۳٪) در گربه هایی که در خانه در کنار گربه دیگر بودند بیشتر از گربه هایی بود که در خانه تنها بودند اما این تفاوت ها از لحاظ آماری معنادار نبودند. حل مشکلات رفتاری حیوانات در واقع به معنای تلاش برای تغییر رفتار حیوانات در موقعیت هایی که مشکل روی می دهد است (۱). توصیه های دامپزشکان در مورد رفتار حیوانات باید بر اساس دانش برگرفته از مطالعه علمی رفتار حیوانات باشد که این تشخیص ها در اوایل دهه ۶۰ شروع شد (۲، ۳). ویت^۱ در سال ۱۹۸۵ طی یک بررسی در میان چند صد صاحب سگ و گربه گزارش کرد که ۴۲٪ از صاحبان سگ و ۴۷٪ از صاحبان گربه اظهار داشته اند که درگیر رفتاری از حیوان خود بوده اند که از نظر آنها یک مشکل بوده است (۴). بلک شاو^۲ نیز بر اساس بررسی های خود در سال ۱۹۹۲ بیان نمود که اختلالات مربوط به دفع ادرار و مدفوع در محل نامناسب از رایج ترین اختلالات رفتاری در گربه ها است که ۴۰-۷۵ درصد اختلالات رفتاری را تشکیل می دهد. همچنین او گزارش نمود که اختلالات مذکور در گربه هایی که به صورت مختلط زندگی می کنند و نیز گربه های نری که با یک ماده زندگی می کنند، بسیار رایج تر است (۵). یافته های مطالعه مذکور کاملاً همسو با یافته های مطالعه ما می باشد. در مطالعه ما نیز مشخص شد که

². Blackshaw

¹. Voith

اختلال رفتاری در دفع ادرار شایعترین اختلال در گربه ها بوده و جنسیت نر نیز دارای بیشترین فراوانی از لحاظ این نوع اختلال رفتاری بود. رفیعی و همکاران در سال ۱۳۹۰ مطالعه ای با هدف بررسی و شناسایی انواع اختلالات رفتاری در گربه های ارجاعی به پلی کلینیک تخصصی حیوانات خانگی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات و ارزیابی پاسخ های درمانی به روش حساسیت زدایی منظم انجام دادند. در این پژوهش اطلاعات مورد نیاز از طریق تکمیل ۱۴۰ پرسشنامه به صورت مصاحبه چهره به چهره با صاحبان حیوان جمع آوری گردید. رابطه بین متغیرهای مستقل مانند سن، جنس، نژاد، وضعیت تولید مثلی، تعداد اعضای خانواده، وجود چند گربه در خانه، دسترسی به بیرون خانه، میزان تحصیلات و وضعیت تأهل صاحب حیوان با شیوع برخی اختلالات رفتاری مورد بررسی قرار گرفت. اختلالات رفتاری اصلی اظهار شده توسط صاحبان حیوان عبارتند از: دفع نابجای ادرار (۴۲٪) و پرخاشگری (۲۴/۳٪). همچنین دفع نابجای مدفوع، چنگ انداختن خرابکارانه، فعالیت بیش از حد، اضطراب ناشی از تنهایی، ترس از سر و صدا، رفتارهای وسواسی و ترس از سایر حیوانات و مردم اختلالات دیگر رفتاری مشاهده شده با شیوع به ترتیب ۱۷/۶٪، ۱۳/۶٪، ۱۰٪، ۷/۱٪، ۶/۴٪، ۴/۳٪، ۳/۶٪ بودند. گربه های نر احتمال بیشتری برای بروز دفع نابجای مدفوع، پرخاشگری و دفع نابجای ادرار نسبت به گربه های ماده داشتند. گربه های سالخورده (بیش از ۵ سال) احتمال بیشتری برای بروز پرخاشگری نسبت به گربه های بالغ و بچه گربه ها داشتند. علاوه بر این گربه های نژاد مو کوتاه (DSH) احتمال بیشتری برای بروز پرخاشگری نسبت به گربه های نژاد پرشین (Persian) داشتند. گربه هایی که به همراه گربه یا گربه های دیگر در خانه نگهداری می شدند، رفتارهای چنگ انداختن خرابکارانه و پرخاشگری به سوی سایر گربه ها را بیشتر از گربه هایی که به صورت انفرادی نگهداری می شدند، نشان دادند. گربه هایی که فقط داخل خانه نگهداری می شدند، احتمال بیشتری برای بروز پرخاشگری به سوی انسان ها، دفع نابجای مدفوع و دفع نابجای ادرار داشتند. در مطالعه حاضر به علت تعداد اندک مراجعینی که گربه های بالاتر از ۵ سال داشتند، شانس مواجهه و بررسی اختلالات رفتاری گربه های پیر وجود نداشت. در مطالعه حاضر از روش حساسیت زدایی منظم با استفاده از طرح چند خط پایه ای برای یک رفتار در بیماران مختلف، ۴ گربه دارای ترس از سر و صدا تحت رفتار درمانی قرار گرفتند که نتایج موفقیت آمیزی بدین روش حاصل گردید. نتایج حاصل از این مطالعه بیانگر این است که شیوع اختلالات رفتاری در گربه های خانگی ایرانی تحت تأثیر عواملی چون سن، جنس، نژاد، وجود چند گربه در خانه و میزان دسترسی به بیرون خانه می باشد. یافته های مطالعه مذکور کاملاً همسو با یافته های به دست آمده از مطالعه حاضر می باشد. هم از لحاظ شیوع انواع اختلالات رفتاری و هم از جهت شیوع بیشتر برخی اختلالات رفتاری در جنس نر و همچنین پرخاشگری و چنگ انداختن در گربه هایی که در کنار سایر گربه ها بودند، مشابه با مطالعه ما می باشد اما در مطالعه ما ارتباطی با نژاد دیده نشد که در مطالعه مذکور ارتباط معنادار بود. علت این اختلاف جزئی

باشد. همچنین جنسیت، سن و نژاد گربه های مورد مطالعه نیز ممکن است سبب تفاوت در نتایج به دست آمده باشد. بورچلت و ویت نیز در مطالعه دیگری در سال ۱۹۹۶ در پژوهشی نشان دادند که در کلینیک دام های کوچک دانشگاه پنسیلوانیا از ۷۲۰ تماس تلفنی که در رابطه با مشکلات رفتاری گربه ها برقرار شده بود، شایع ترین مشکلات رفتاری شامل دفع نامناسب (۶۶٪) و پس از آن تهاجم (۲۵٪) بوده است (۸). یافته های مطالعه مذکور کاملاً همسو با یافته های مطالعه ماست با این تفاوت که شیوع گزارش شده در خصوص اختلال دفعی در مطالعه مذکور به مراتب بیشتر از مطالعه ما بود. همچنین در مطالعه ای که بیور^۶ در سال ۱۹۹۹ انجام داد، دریافت که ۶۸٪ صاحبان حیواناتی که به هر دلیلی به کلینیک های دامپزشکی مراجعه می کنند، سؤالاتی در مورد مشکلات رفتاری سگ ها و گربه های خود نیز می پرسند (۹). در مطالعه دیگر، فاجو^۷ در سال ۲۰۰۶ پرسشنامه ای به منظور بررسی شیوع مشکلات رفتاری در سگ و گربه به ۳۰۰۰ کلینیک دامپزشکی در اسپانیا فرستاد که البته فقط ۴۵۰ کلینیک با وی همکاری نمودند. نتایج این مطالعه نشان داد که بیشترین اختلال رفتاری در گربه ها، دفع نامناسب بوده است و چنگ زدن به وسایل منزل، سر و صدای بیش از حد، تهاجم به افراد و یا گربه های دیگر، فعالیت بیش از حد و وسواس به ترتیب، به عنوان سایر اختلالات رفتاری در گربه ذکر شده اند و همچنین بیان شد که جنس نر و

ممکن است ناشی از تفاوت در نمونه گیری، تفاوت در مشخصات دموگرافیکی گربه و تفاوت در نحوه اندازه گیری متغیرهای مورد مطالعه باشد. لیهاوزن^۳ طی مطالعات خود در ۱۹۷۹-۱۹۷۱ اظهار داشت که یکی از کارکردهای مهم و اصلی علامت گذاری درگربه ها، هماهنگ نمودن رفتارهایشان بایکدیگر به منظور اجتناب از برخوردهای مستقیم و رودررواست که می تواند مشکل ساز شود، می باشد (۶). بورچلت^۴ بیان کرد: تقریباً همه صاحبان قبول دارند که سعی داشته اند مشکل دفع ادرار در منزل را با تنبیه کنترل کنند. بنابراین ممکن است حداقل بخشی از عصبی بودن، ترس بیش از حد گربه های دارای مشکلات رفتاری مربوط به تنبیه های غیر مؤثر صاحبان آنها باشد (۶) در مطالعه ای مورگان و هوپت^۵ در سال ۱۹۹۰ نیز بیان کردند که ۶۰٪ از صاحبان گربه از مشکل چنگ زدن حیواناتشان، ۳۶٪ از رفتار تهاجمی آنها نسبت به گربه های دیگر و ۱۶٪ از اختلال دفع ادرار و مدفوع و سر و صدای بیش از حد حیواناتشان شکایت نموده اند (۷). شیوع به دست آمده مخالف یافته های مطالعه ما میباشد. در مطالعه ما بیشترین شیوع گزارش شده مربوط به اختلال ادراری و پرخاشگری بوده که در مطالعه مذکور چنگ زدن و سپس رفتار تهاجمی دارای شیوع بیشتری بودند. علت این اختلاف در نتایج به دست آمده ناشی از تفاوت در حجم نمونه مورد بررسی، تفاوت در نحوه اندازه گیری متغیرها و تفاوت در کنترل اثر مخدوش کننده ها و پرسشنامه مورد بررسی

⁶. Beaver

⁷. Fatjó

³. Leyhausen

⁴. Borchelt

⁵. Morgan & Houpt

گربه همراه با سایر گربه ها تواند منجر به بروز درصد بالای چنگ زدن بین گربه ها گردد (۱۸، ۱۹). در مطالعاتی نیز بیان شده است احتمال درگیری میان گربه ها در مواردی که ابعاد خانه کوچک بوده و گربه ها فقط داخل خانه نگهداری می شوند، ممکن است بیشتر گردد (۲۰). بر طبق مطالعات لیهاوزن، گربه هایی که همراه با سایر گربه ها در خانه نگه داری میشوند ممکن است به دلیل ممانعت از پراکندگی، پرخاشگری بیشتری را از خود نشان دهند. علاوه بر این، عدم وجود یک زبان ارتباطی توسعه یافته در گربه ها در مقایسه با سگ ها ممکن است موجب افزایش احتمال رفتارهای پرخاشگرانه در گربه ها گردد. بر طبق مطالعات برن اشتین و استراک، گربه هایی که فقط داخل خانه نگهداری می شوند، می بایست به حداقل دو اتاق دسترسی داشته باشند و در صورت وجود چند گربه در خانه، فضای اضافی متناسب با تعداد گربه ها می بایست در نظر گرفته شده و به فضای قبلی اضافه گردد (۱۸). تأکید بر این نکته حایز اهمیت است که به هر حال، کیفیت فضای نگهداری حیوان دارای حداقل اهمیت نسبت به میزان آن فضا می باشد. غنی سازی محیط نگهداری حیوان، به شکل ساختارهای عمودی، ستون های چنگ انداختن و محل های اختفا می تواند موجب بهبود رفاه گربه ها گردد. علاوه بر این، این موضوع از اهمیت ویژه ای برخوردار است که حتی المقدور می بایست از نگهداری گربه ها در محیط های یکنواخت و فقیر و کسل کننده اجتناب نمود (۱۸، ۱۹-۲۱). بنابراین اختلالات رفتاری مسئول رها شدن مرگ حیوانات خانگی زیادی بوده عمدتاً باعث می شوند حیواناتی

همچنین عقیم شدن گربه ها ممکن است ریسک اختلال رفتاری را افزایش دهد (۱۰). یافته های به دست آمده از مطالعه مذکور همسو با یافته های به دست آمده از مطالعه حاضر می باشد و تنها ممکن است ترتیب اختلالات رفتاری متفاوت باشد اما در خصوص شایعترین اختلال رفتاری کاملاً مشابه با یافته های مطالعه ما است. همچنین مشابه با مطالعه ما مشخص شد که جنس نر و عقیم شدن ریسک بروز اختلال رفتاری به خصوص پرخاشگری را افزایش می دهد و باید تا حد امکان از عقیم شدن گربه ها جلوگیری کرد تا شاهد کاهش پرخاشگری آنها باشیم. در مطالعه حاضر، دفع نابجای ادرار شایع ترین مشکل اظهار شده توسط صاحبان گربه است که مشابه سایر گزارشات موجود در این زمینه می باشد (۴، ۵، ۱۰، ۱۱). اختلالات پرخاشگری و دفعی، شایع ترین مشکلات رفتاری گزارش شده در گربه های خانگی ایرانی در این مطالعه می باشد. این نتایج شبیه نتایج حاصل از مطالعات دیگر در این زمینه می باشد (۱۲-۱۳). مطابق گزارش کمیته رفتار حیوانات خانگی (APC)، حدود ۳۹٪ گربه ها به دلیل رفتارهای دفعی نابجا و ۳۲٪ به دلیل اختلالات پرخاشگری به این مجمع مراجعه نموده اند (۱۴). این اطلاعات بیانگر بسیار شایع بودن اختلالات مذکور و نیز تحمل اندک این مشکلات توسط بسیاری از صاحبان گربه نسبت به سایر اختلالات رفتاری می باشد (۱۵-۱۶). بر اساس مطالعات دیگر، به نظر می رسد پرخاشگری به سوی سایر گربه ها بسیار بیشتر از پرخاشگری به سوی انسان هاست (۱۶-۱۷). در مطالعه حاضر مشابه با مطالعات دیگر مشخص شد که نگهداری

درمان این اختلالات پس از درمان بیماریهای همزمان احتمالی با بکارگیری روشهای درمانی مختلف از جمله: دارودرمانی، اصلاحات رفتاری مانند حساسیت زدایی شرطی سازی تقابلی، فرومون تراپی، مدیریت محیط و گاهی جراحی صورت می گیرد. البته قابل ذکر است که اصلاحات رفتاری در گربه ها بدلیل خصوصیات رفتاری ایشان در مقایسه با سگ مشکل تر بوده دقت بیشتری نیاز دارد که نیازمند انجام مطالعات بیشتر در این زمینه به خصوص تمرکز بر درمان اختلالات رفتاری در گربه ها می باشد.

نتیجه گیری

یافته های مطالعه ما نشان داد که بیشترین اختلال رفتاری در گربه های مورد مطالعه به ترتیب شامل دفع نابجای ادرار (۳۲/۱٪)، پرخاشگری (۲۲/۱٪)، دفع نابجای مدفوع (۱۲/۱٪)، چنگ انداختن خرابکارانه (۱۰٪)، فعالیت بیش از حد (۷/۱٪)، اضطراب ناشی از تنهایی (۵/۷٪)، ترس از سر و صدا (۴/۳٪)، رفتارهای وسواسی (۳/۶٪) و ترس از سایر حیوانات و مردم (۲/۹٪) بود. فراوانی انواع اختلالات رفتاری در گربه های مورد مطالعه بر اساس سن از نظر آماری داری تفاوت معناداری بود ($P < 0.05$) در حالیکه اختلالات رفتاری بر اساس جنس با وجود بیشتر بودن در نرها از لحاظ آماری تفاوت معناداری نداشت. همچنین مشخص شد که فراوانی دفع نابجای ادرار، پرخاشگری، دفع نابجای مدفوع و چنگ انداختن خرابکارانه در گربه های عقیم نشده بیشتر و در نهایت فراوانی پرخاشگری، دفع نابجای مدفوع و چنگ انداختن خرابکارانه در گربه هایی که در خانه در کنار گربه

که از لحاظ جسمی در سلامت کامل بسر می برند، رها شده یا به درخواست صاحب خود کشته شوند. با وجود اهمیت فراوان این اختلالات پیشرفت تحقیقات در این زمینه در سایر کشورها، هنوز در مراکز تشخیص درمان در ایران جایگاهی ندارند. عدم شناخت صحیح رفتار طبیعی گربه ها توسط افراد باعث شده است تا رفتارهایی که کاملاً طبیعی اند بعنوان مشکل قلمداد شده یا با برخورد نادرست این مشکلات تشدید شوند. بر اساس یافته های مطالعه ما و مطالعات مذکور میتوان بیان کرد که در گربه شایعترین مهمترین مشکل رفتاری، رفتار دفعی نامناسب می باشد که خود بدلیل مشکلاتی که برای صاحب حیوان ایجاد می کند، یکی از مهمترین عوامل رها سازی این حیوانات می باشد. اختلالات رفتار دفعی در گربه می تواند ارتباط نزدیکی با مشکلات رفتاری دیگر داشته باشد. امروزه عقیده بر آن است که دومین مشکل رفتاری مهم در گربه ها پرخاشگری می باشد، که بر خلاف سگ ها بدلائل مختلفی از جمله اهمیت ندادن صاحبان به آن تمایل شدید گربه ها به فرار کردن، کمتر مورد پیگیری توجه قرار می گیرد در حالیکه می تواند عواقب خطرناکی را بدنبال داشته باشد. ترس از اجسام بیجان جاندارانی از قبیل انسان سگ همچنین انواع هراسها، وابستگی ها، اختلالات وسواسی مانند لیسیدن بیش از حد بدن مشکلات رفتار تغذیه ای از قبیل خوردن فیبرها پشم نیز اختلالات رفتاری مهم دیگری هستند که در گربه ها رخ می دهند. این رفتارها علل نشانه های متفاوتی دارند، اما تشخیص همه آنها بر اساس اخذ تاریخچه دقیق رفتاری، مشاهده حیوان در محیط رد کردن علل پزشکی می باشد.

دیگر بودند بیشتر از گربه های دیگر بود اما این تفاوت از لحاظ آماری معنادار نبود. با توجه به نتایج حاصل از این مطالعه میتوان نتیجه گیری کرد که اختلال رفتاری در گربه ها شایع میباشد و باید در گربه ها با ریسک بالاتر غربالگری موثری در جهت شناسایی اختلال رفتاری صورت داد تا با تشخیص زودهنگام بتوان از بروز موارد پیشرفته جلوگیری کرد و سبب افزایش کیفیت زندگی گربه و صاحبان گربه شد.

منابع

1. Tuber DS, Hothersall D, Voith VL. Animal clinical psychology: A modest proposal. *American Psychologist*. 1974;29(10):762.
2. Wyatt TD. Pheromones and animal behavior: chemical signals and signatures: Cambridge University Press; 2014.
3. Horowitz A. Smelling themselves: Dogs investigate their own odours longer when modified in an "olfactory mirror" test. *Behavioural processes*. 2017;143:17-24.
4. Voith VL. Attachment of people to companion animals. *The Veterinary Clinics of North America Small Animal Practice*. 1985;15(2):289-95.
5. Blackshaw JK. Feline elimination problems. *Anthrozoös*. 1992;5(1):52-6.
6. Leyhausen P. Dominance and territoriality as complemented in mammalian social structure. *Behavior and environment*: Springer; 1971. p. 22-33.
7. Morgan M, Houpt KA. Feline behavior problems: the influence of declawing. *Anthrozoös*. 1989;3(1):50-3.
8. Borchelt PL, Voith VL. Readings in companion animal behavior: Veterinary Learning Systems; 1996.
9. Beaver BV. Canine behavior: a guide for veterinarians: WB Saunders; 1999.
10. Fatjó J, Ruiz-De-La-Torre J, Manteca X. The epidemiology of behavioural problems in dogs and cats: a survey of veterinary practitioners. *ANIMAL WELFARE-POTTERS BAR THEN WHEATHAMPSTEAD*. 2006;15(2):179.
11. Scarlett JM, Salman M, New JG, Kass PH. The role of veterinary practitioners in reducing dog and cat relinquishments and euthanasias. *Journal of the American Veterinary Medical Association*. 2002;220(3):306-11.
12. Blackshaw J. HUMAN AND ANIMAL INTERRELATIONSHIPS-REVIEW SERIES. 6. BEHAVIORAL-PROBLEMS OF CATS. 2. AUSTRALIAN VETERINARY PRACTITIONER. 1985;15(4):164-8.
13. Bamberger M, Houpt KA. Signalment factors, comorbidity, and trends in behavior diagnoses in cats: 736 cases (1991–2001). *Journal of the American Veterinary Medical Association*. 2006;229(10):1602-6.
14. Fatjo J, Amat M, Mariotti VM, de la Torre JLR, Manteca X. Analysis of 1040 cases of canine aggression in a referral practice in Spain. *Journal of Veterinary Behavior*. 2007;2(5):158-65.
15. Amat M, de la Torre JLR, Fatjó J, Mariotti VM, Van Wijk S, Manteca X. Potential risk factors associated with feline behaviour problems. *Applied Animal Behaviour Science*. 2009;121(2):134-9.
16. Heidenberger E. Housing conditions and behavioural problems of indoor cats as assessed by their owners. *Applied Animal Behaviour Science*. 1997;52(3-4):345-64.
17. Casey RA, Bradshaw JW. Owner compliance and clinical outcome measures for domestic cats undergoing clinical behavior therapy. *Journal of veterinary behavior*. 2008;3(3):114-24.
18. Bernstein PL, Strack M. A game of cat and house: spatial patterns and behavior of 14 domestic cats (*Felis catus*) in the home. *Anthrozoös*. 1996;9(1):25-39.
19. Rochlitz I. A review of the housing requirements of domestic cats (*Felis silvestris catus*) kept in the home. *Applied Animal Behaviour Science*. 2005;93(1-2):97-109.
20. Levine E, Perry P, Scarlett J, Houpt K. Intercat aggression in households following the introduction of a new cat. *Applied Animal Behaviour Science*. 2005;90(3-4):325-36.

-
21. Carlstead K, Brown JL, Strawn W. Behavioral and physiological correlates of stress in laboratory cats. *Applied Animal Behaviour Science*. 1993;38(2):143-58.

Identification of Behavioral Disorders in Cats Referred to Veterinary Clinics in Arak city

Morteza Razzaghi Manesh^{1*}, Hamid Alidoosti², Melina Daghighian³

- 1- Department of Pathobiology, Faculty of Veterinary Medicine, Islamic Azad University, Shushtar Branch, Shushtar, Iran
- 2- Graduated from the Professional Doctorate in Veterinary Medicine, Faculty of Veterinary Medicine, Islamic Azad University, Shahrekord Branch, Shahrekord, Iran
- 3- Doctor of Veterinary Medicine Student, Faculty of Veterinary Medicine, Islamic Azad University, Shushtar Branch, Shushtar, Iran

*Corresponding author: Morteza_vet@yahoo.com

Abstract

Behavioral disorders in cats mainly cause these animals, which are physically healthy, to be abandoned or killed at the request of their owner. Despite the great importance of these disorders and the progress of research in this field in other countries, they still do not have a place in the diagnosis and treatment centers in Iran. Identifying the types of these disorders and solving them can have a significant impact on the quality of life of the animal as well as its owner. The purpose of this study is to identify behavioral disorders in cats referred to veterinary clinics in Arak city. This study was performed on 140 cats. Cat information and keeping conditions were recorded, and behavioral disorders were recorded. Data were then compared based on Chi-square and Fisher tests. The findings of our study showed that the most behavioral disorders in the studied cats include urinary incontinence, aggression, fecal incontinence, destructive grabbing, overactivity, anxiety caused by loneliness, fear of noise, obsessive behaviors and fear of others. Animals and people were. Behavioral disorders are common in cats and should be screened in cats with higher risk for effective screening to identify behavioral disorders so that early diagnosis can prevent advanced cases and increase the quality of life of cats and cat owners.

Keywords: Behavioral disorders, Cat, Arak